

Kirjanpidon eriyttämisvelvollisuus

JÄREÄMMÄT ASEET KILPAILUNEUTRALITEETIN VALVONTAAN

Kirjanpidon eriyttämismisvelvollisuus – Järeämmät aseet kilpailuneutraliteetin valvontaan

Kilpailulain uudistuksen yhteydessä julkisille yksiköille, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa markkinoilla, asetettiin kirjanpidon eriyttämismisvelvoite. Kirjanpidon eriyttämismisvelvollisuuden on tarkoitus tehostaa kilpailuneutraliteetin valvontaa. Eriyttämismisvelvollisuuden keskeisenä tavoitteena on lisätä markkinoilla toimivien julkisyhteisöiden taloudellista läpinäkyvyyttä ja antaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle (KKV) parempi mahdollisuus jatkossa tehokkaammin arvioida taloudellisen toiminnan markkinaehtoisuutta ilman työläitä ja hitaita selvityksiä.¹

Eriyttäminen edellyttää yksikkökohtaista tarkastelua

Kirjanpidon eriyttäminen tulee tehdä yksikkökohtaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan, kuntayhtymän, maakunnan, valtion sekä niiden määräsvaltaan kuuluvan yksikön tulee eriyttää kirjanpitonsa jokaisen kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan yksikkönsä osalta erikseen. Tällaisia yksiköitä ovat niiden oikeudellisesta tai organisaatorakenteesta riippumatta mitkä tahansa julkisyhteisön tai sen määräsvallassa olevan yksikön markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavat osat, jollaisia voisivat olla mm.

yhtiöt, säätiöt, yhdistykset ja liikelaitokset sekä erilaiset julkisyhteisöjen toiminnassaan käyttämät toiminnan organisoinnin muodot, kuten kirjanpitoyksiköt, taseyksiköt ja tulosyksiköt. Kunkin edellä tarkoitettujen yksikön tulisi siten eriyttää kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva toimintansa muusta toiminnastaan.

Erillistä kirjanpitoa tulee pitää siten, että siinä on johdonmukaisesti sovellettujen ja objektiivisesti perusteltujen kustannuslaskennan periaatteiden mukaisesti eriteltynä ja kohdistettuna kaikki toimintokohtaiset tulot ja menot sekä lisätietona selkeä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista. Toiminnan tuotot ja kulut tulee esittää tilikausikohtaisena

tuloslaskelmana, jonka tulee olla johdettavissa kyseessä olevan toimijan kirjanpidosta ja joka on laadittava kirjanpitolain tai kyseiseen toimijaan sovellettavien muiden kirjanpitosäännösten mukaisesti.

Eriyttämismisvelvollisuus koskee myös toimintaa, johon soveltuu yhtiöittämisvelvollisuuden poikkeus. Tämä johtuu siitä, että kuntalain mukaan hinnoittelun tulee olla markkinaperusteista, vaikka toimintaa ei poikkeuksen takia olisi tarpeen yhtiöittää.

Poikkeukset eriyttämismisvelvollisuudesta

Kirjanpidon eriyttämismisvelvollisuutta ei kuitenkaan sovelleta, jos yksikön kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan

¹ Ks. HE 68/2018 vp. Eriyttämismisvelvollisuuden taustoja ja tavoitteita on lisäksi käsitelty esim. KKV:n julkaisussa Markkinoilla toimivien julkisyhteisöjen taloudellinen läpinäkyvyys paranee, kun kirjanpidon eriyttämismisvelvollisuus tulee voimaan 1.1.2020, ks. www.kkv.fi.

Tärkeää tietää:

- Kirjanpidon eriyttämismisvelvollisuus tulee voimaan 1.1.2020
- Kirjanpidon eriyttäminen tulee tehdä yksikkökohtaisesti
- Eriyttämismisvelvollisuutta ei sovelleta, jos yksikön kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on alle 40 000 euroa vuodessa

Kilpailuneutraliteetti tarkoittaa julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan tasapuolisia toimintaedellytyksiä

liikevaihto on alle 40 000 euroa vuodessa. Eriyttämisvelvollisuutta ei myöskään sovelleta toimintaan, johon sovelletaan kilpailulain kilpailuneutraliteettisääntelyn soveltamisalapoikkeuksia.

Kielteisiä markkinavaikutuksia voi kuitenkin olla myös toiminnalla, jonka liikevaihto jää alle 40 000 euroon vuodessa. KKV arvioi markkinavaikutukset edelleen aina tapauskohtaisesti ja tarvittaessa voi puuttua kilpailuneutraliteettivajeeseen myös liikevaihtorajan alle jäävän toiminnan osalta.

Kirjanpidon eriyttämisen raja on alhaisempi kuin sidosyksikköaseman säilyttämisen raja. Sidosyksikköyhtiön tulee eriyttää kirjanpitonsa, jos sen kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on vuodessa 40 000 euroa tai enemmän. Näin myös siinä tilanteessa, että kunnan hankinnat yhtiömuotoiselta sidosyksiköltään jäisivät hankintalain ulkopuolelle.

Eriyttämisvelvollisuuden valvonta ja sanktiot

KKV valvoo näiden velvoitteiden noudattamista. Jos velvoitteiden noudattaminen laiminlyödään, KKV voi sakon uhalla velvoittaa

toimittamaan erillisen kirjanpidon, tuloslaskelman, tilinpäätöksen sekä kuvauksen kustannuslaskennan periaatteista määräämässään ajassa. Eriyttämisvelvollisuus ei kuitenkaan vaikuta KKV:n oikeuteen edellyttää yksityiskohtaisempia tietoja, mikäli se on tarpeen asian selvittämiseksi. KKV voi myös edellyttää markkinoilla kilpailutilanteessa tapahtuvan taloudellisen toiminnan yksityiskohtaisempaa eriyttämistä yksittäistapauksessa, mikäli se on viranomaisen selvitysten perusteella tarpeen epäilyllä kilpailuneutraliteettiongelman poistamiseksi.

Mika Oinonen

Partner, Head of Competition and Regulatory,
Finland

Helsinki

mika.oinonen@dlapiper.com

+358 40 138 5177

Mitä edellä mainittu tarkoittaa julkisten yksiköiden kannalta?

- Erillinen kirjanpito voidaan uuden säännöksen myötä velvoittaa sakon uhalla toimitettavaksi KKV:lle
- Markkinoilla taloudellista toimintaa harjoittavien julkisten yksiköiden on jatkossa kiinnitettävä huomiota paitsi tällaisen toiminnan laajuuteen myös siihen, miten kirjanpidon eriyttäminen käytännössä lain edellyttämällä tavoin lopulta yksiköissä toteutetaan ja dokumentoidaan
- Omaan toimintaan liittyvän ennakkollisen itsearvioinnin merkitys kasvaa entisestään jatkossa